

Οι Άγιοι της Θεσσαλονίκης.

Ενότητα 3: Η εποχή των διωγμών και οι Μάρτυρες της Θεσσαλονίκης

Συμεών Πασχαλίδης
Τμήμα Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Η εποχή των διωγμών και οι Μάρτυρες της Θεσσαλονίκης

Ο αριθμός των Μαρτύρων της Θεσσαλονίκης

- ❑ 54 μάρτυρες βάσει των πηγών και των μνημείων
- ❑ Τα ονόματα των περισσότερων μαρτύρων είναι άγνωστα
- ❑ Οι περισσότεροι μάρτυρες δεν έχουν καταγωγή από τη Θεσσαλονίκη
- ❑ Έδρασαν από τα μέσα του 1^{ου} αιώνα μέχρι τις αρχές του 4^{ου}
- ❑ Επιπλέον 36 Αιγύπτιοι μάρτυρες με βάση Ακολουθία της βυζαντινής περιόδου
- ❑ Δεν υπάρχουν ιστορικές ενδείξεις από τα κείμενα για το χρόνο του μαρτυρίου τους
- ❑ Στα Εγκώμια των μαρτύρων η Θεσσαλονίκη χαρακτηρίζεται «Αγιοτόκος»

Έννοια και Θεολογία του Μαρτυρίου

- ❑ Οι μάρτυρες ήταν το στοιχείο γαλούχησης της χριστιανικής πίστης, εδραίωσης και εξάπλωσης της Εκκλησίας
- ❑ Το μαρτύριο ως απόδειξη τελείας αγάπης προς τον Χριστό
- ❑ Οι ομιλίες των πατέρων κατά το τέταρτο αιώνα για τοπικούς αγίους τονίζουν το μαρτύριο ως οντολογικό-συστατικό γνώρισμα της Εκκλησίας
- ❑ Η θεολογία του μαρτυρίου εδράζεται στα λόγια του Χριστού: Θα ομολογήσει στον Πατέρα Του, όποιον Τον ομολογήσει ενώπιον των ανθρώπων
- ❑ Τα λείψανα των μαρτύρων είναι η βάση, στην οποία οικοδομούνται οι τοπικές εκκλησίες

Τα Μαρτύρια των μαρτύρων της Θεσσαλονίκης

- ❑ Σώζονται μόνον 8 Μαρτύρια
- ❑ Ιδιαίτερα πλούσια η αγιολογική γραμματεία για τον άγιο Δημήτριο
- ❑ Μαρτυριολογικές πηγές:
  - Ιστορικά Μαρτύρια
  - Επικά Μαρτύρια
  - Αποφάσεις από τις δίκες των μαρτύρων (Πράξεις, Acta, Gesta)
- ❑ Ιστορικά Μαρτύρια:
  - Σε αυτά κατατάσσονται 2 Μαρτύρια για μάρτυρες της Θεσσαλονίκης
  - Συνδέονται με τα Πρακτικά της δίκης των μαρτύρων
    - ✓ Μαρτύριο Αγάπης, Ειρήνης, Χιόνης (περίοδος τετραρχίας)

Ο Γαλέριος και οι μάρτυρες της Θεσσαλονίκης

❑ Διάταγμα Μεδιολάνων (313):

- Παύεται ο διωγμός κατά των χριστιανών
- Αποκαθίστανται οι τοπικές εκκλησιαστικές κοινότητες
- Νομιμοποίηση του Χριστιανισμού

❑ Γαλέριος Ουαλέριος Μαξιμιανός (καίσαρας)

- Αυτοκρατορική έδρα η Θεσσαλονίκη
- Μάρτυρες εκ της «οικίας» του Καίσαρος, βάσει της Διήγησης του ηγουμένου Ιγνατίου της μονής Ακαπνίου:
  - ✓ Θεοδώρα [& Νικήτας]
  - ✓ Στη Θεοδώρα αποδίδεται το ψηφιδωτό του Σωτήρος Χριστού εν δόξη στο Ιερό Βήμα του καθολικού της Μονής Λατόμου
  - ✓ Προσηλυτισμός της Θεοδώρας από τον επίσκοπο Αλέξανδρο Θεσσαλονίκης

Το Μαρτύριο των αγίων Αγάπης, Ειρήνης και Χιόνης

- ❑ Διασώζει σημαντικές ιστορικές πληροφορίες για τα περιστατικά του μαρτυρίου των τριών αγίων γυναικών
- ❑ Παρέχει όπως και τα άλλα ιστορικά Μαρτύρια, ενδιαφέροντα στοιχεία για την ιστορία του ρωμαϊκού δικαίου
- ❑ Παρέχει τη μαρτυρία ότι είχαν δεσμευτεί από τον αυτοκράτορα βιβλία των χριστιανών
- ❑ Αναφορά στον τρόπο υπεράσπισης της χριστιανικής τους ταυτότητας: «Χριστιανός είμι».

Υπόλοιπα διασωθέντα Μαρτύρια

- ❑ Μαρτύριο Θεοδούλου και Αγαθόποδος
- ❑ Μαρτύριο Αλεξάνδρου του εν Πύδνη
- ❑ Μαρτύριο Ματρώνης
  - Σώζεται σε λατινική μετάφραση
  - Παρέχει ιστορικές πληροφορίες για τη μεταφορά του λειψάνου της και για την ανέγερση ευκτήριου οίκου εντός της πόλης από τον επίσκοπο Αλέξανδρο
  - Με βάση μεταγενέστερες πηγές το λείψανό της έφθασε μέχρι την Ισπανία

Τάφοι-Μαρτύρια Μαρτύρων

- ❑ Χριστιανικά Μαρτύρια: Κτίσματα (σταυρόσχημα ή σε άλλη μορφή) στα οποία ενταφιάσθηκαν οι μάρτυρες
- ❑ 7 χριστιανικές νεκροπόλεις γύρω από τη Θεσσαλονίκη
- ❑ Τάφος (της μάρτυρος Ανυσίας;) εντός του Πανεπιστημίου
- ❑ Τάφος μάρτυρος Αλεξάνδρου (Βασιλική 3ης Σεπτεμβρίου;)
- ❑ Μαρτύριο του αγίου Νέστορα (στη δυτική είσοδο της πόλης)
- ❑ Μαρτύριο των τριών αγίων γυναικών Αγάπης, Ειρήνης και Χιόνης (;) και στην Καλλιθέα

Αναφορές Εορτολογικών Συλλογών Ανατολής και Δύσης στους μάρτυρες της Θεσσαλονίκης

- ❑ Πλήθος αναφορών (στα λατινικά) στο Ιερωνυμικό Μαρτυρολόγιο (αρχές 5^{ου} αι.)
- ❑ Αναφορές και στο Συριακό Μαρτυρολόγιο
- ❑ Εισαγωγή ονομάτων Θεσσαλονικέων μαρτύρων στις μεγάλες Συναξαριακές και Μηνολογιακές Συλλογές του Βυζαντίου (*Συναξάριον Εκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, κ.ά.*)

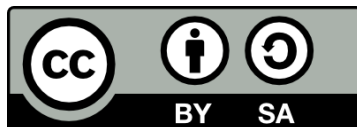
Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Συμεών Πασχαλίδης. «Οι Άγιοι της Θεσσαλονίκης: Η εποχή των διωγμών και οι Μάρτυρες της Θεσσαλονίκης». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://eclass.auth.gr/courses/OCRS343/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

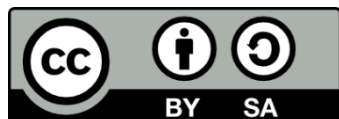
[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Τέλος ενότητας

Επεξεργασία: Δημοσθένης Κακλαμάνος.
Θεσσαλονίκη, 21.6.2015.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

